

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 2014/60536-3

Arkivkode: 008

Dato: 10.09.2014

Høringsuttalelse - innføring av forbud mot bruk av barn som tolk i forvaltningsloven

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) viser til høringsbrev fra Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet av 28. mai 2014 med svarfrist 12. september 2014.

Direktoratet slutter seg til departementets forslag og begrunnelse for lovendring.

Direktoratets kommentarer knytter seg spesielt mot bruk av barn som tolk i barnevernet og referer til de punktene departementet ber om tilbakemelding på.

Innledende generelle bemerkninger

Et forbud mot bruk av barn som tolk er i tråd med Bufetats retningslinjer for bestilling og bruk av tolk i statlige barneverninstitusjoner og omsorgssentre for mindreårige asylsøkere. Direktorat mener lovforslaget er positivt både av hensyn til barnet, til foreldrene og av rettsikkerhetsmessige grunner. Barnevernet er en sektor hvor rettsikkerheten i stor grad avhenger av at alle parter i en sak forstår og blir forstått. Rettsikkerheten avhenger ikke bare av hvorvidt det brukes tolk eller ikke, men også av kvaliteten på tolkingen. Da barn ikke er kvalifiserte tolker kan de ikke sikre at informasjonen blir riktig oversatt. Bruk av barn som tolk kan føre til at barnevernet går glipp av vesentlig informasjon som kan føre til tap av tillitt i innvandrerfamiljene. Det kan også forskyve maktbalansen i familien ved at barnet kan få med seg mer informasjon enn foreldrene, noe som er i strid med barnevernets intensjon om å styrke foreldrerollen. I barnevernet vil saken barnet blir brukt som tolk i ofte gjelde barnet selv eller et søsken, noe som kan være en ekstra belastning for barnet. Eksempelene i høringsnotatet viser til barn som tolker for foreldre/voksne, i barnevernet kan det også gjelde barn som tolker for andre barn. Direktoratet foreslår at dette også nevnes i forarbeidene.

Praktiseringen av et forbud mot bruk av barn som tolk må ses opp mot muligheten til å få tak i kvalifisert tolk på aktuelt språk, og at det finns systemer som gjør det mulig på kort varsel å skaffe oppmøte-, telefon - eller skjermtolk. Direktoratet ser derfor fram til de forslag det offentlige utvalget nedsatt av departementet vil komme med når det gjelder sikker tilgang, god kvalitet og effektiv organisering av tolking i offentlig sektor.

Departementet ber særskilt om tilbakemelding på:

- *om hovedregelen og unntakene er hensiktsmessig avgrenset, herunder aldersgrensen på 18 år*
- *økonomiske og administrative konsekvenser av å innføre et forbud mot bruk av barn som tolk*

Hovedregelen og dens avgrensning:

Direktoratet mener at hovedregelen er hensiktsmessig avgrenset og at den vil gjelde de fleste saker og situasjoner i barnevernloven. For barn som er plassert i fosterhjem eller institusjon vil det i de fleste tilfeller være anledning til å planlegge møter med barn/foreldre i forkant, noe som gir anledning til å få tak i egnet tolk og hovedregelen kan følges. Det er spesielt i akutte barnevernssaker at det kan være vanskelig å få tak i kvalifisert tolk på kort varsel. I utgangspunktet mener Bufdir at når barnevernet i akutte krisetilfeller må gripe inn for å sikre barnet, tilsier hensynet til barnet at barnet ikke skal brukes som tolk selv om foreldrene da ikke får nødvendig eller tilrettelagt informasjon.

Departementet foreslår at hovedregelen også gjelder der skriftlig materiell oversettes eller forklares. For å sikre at barn ikke oversetter dette i hjemmet bør all skriftlig informasjon som sendes fra et forvaltningsorgan til foreldre som ikke behersker norsk i tilstrekkelig grad være oversatt til et språk foreldrene forstår. Dette kommer ikke tydelig fram i høringsnotatet. Det bør kanskje også nevnes i forarbeidene at pårørende generelt sett ikke bør benyttes som tolk.

Unntakene og deres avgrensning:

Forvaltningsloven § 11e, 2. ledd: Direktoratet mener at det bør komme tydeligere fram i selve lovteksten at dette gjelder akutte situasjoner hvor tolkning av informasjon ikke kan vente. Alvorlig helseskade bør også omfatte psykisk helse, da dette kan være aktuelt i akutte situasjoner i barnevernet.

Forvaltningsloven § 11e, 3. ledd:

Direktoratet mener at avgrensningen er uklar og formulering gir rom for skjønnsmessige vurderinger av hva som kan regnes som enkle beskjeder utfra mottakerens situasjon, erfaringsbakgrunn og referanseramme. Selv tilsynelatende enkle beskjeder kan inneholde ukjente begreper for noen som kommer fra en annen samfunnsstruktur eller andre tradisjoner. I høringsnotatet brukes følgende eksempel på en enkel beskjed ”mor og far vil bli invitert til en foreldresamtale”. For noen innvandrereforeldre kan foreldresamtale være et ukjent begrep og det er risiko for at barnet blir den som forklarer hva foreldresamtale er. Hvis barnet heller ikke kjenner begrepet som brukes kan det oppstå misforståelser når barnet skal ”oversette” til foreldrene. Det bør derfor presiseres at det i det enkelte tilfelle må vurderes, selv ved enkle beskjeder, om barnet forstår begrepet slik at det kan oversette det. Det bør også nevnes at selv ved enkle beskjeder må det vurderes om barnet kan ha en egeninteresse knyttet til budskapet, og derfor kanskje ikke oversetter korrekt. Noe som fører til at foreldre ikke får den informasjonen de skulle ha. Det er poengtert at det må tas hensyn til barnets alder og modenhet, men selv enkle beskjeder som formidles mellom barnevernet og hjemmet kan være belastende for et barn hvis det gjelder barnets egen sak.

Direktoratet foreslår at det i forarbeidene til loven gis mer tydelige eksempler på hva det er forsvarlig å bruke barn som tolk til. Hvis unntaket i 3. ledd gir store muligheter for skjønnsmessige vurderinger kan det føre til ”utglidning” av forbudet. Direktoratet foreslår at departementet vurderer om det skal stilles krav til at selv enkle beskjeder som barn viderefremidler til foreldre i tillegg bør gjøres skriftlig slik at foreldrene får mulighet hvis de ønsker det å spørre andre i nettverket om å oversette beskjeden.

Aldersgrense på 18 år

I og med at bestemmelsen gjelder barn er 18 års grensen hensiktsmessig. Det vises til at den generelle myndighetsalder i Norge er 18 år samt at tiltak etter barnevernloven kan treffes overfor barn under 18 år, jf. barnevernloven §1-3 første ledd.

Økonomiske og administrative konsekvenser av å innføre et forbud mot bruk av barn som tolk.
Det finns ikke datamateriell som sier noe sikkert om omfanget av barn som blir brukt som tolk i barnevernet i dag, men basert på tidligere informasjon vet vi at det forekommer. Forslaget vil derfor trolig medføre økt bruk av tolk og dermed økte kostnader i tjenesteapparatet, og på kort tid medføre lengre saksbehandlingstid i enkelte saker og mer administrativt arbeid med å skaffe tolk. Direktoratet mener at noen av de administrative konsekvenser vil avta når det blir utarbeidet systemer som gjør kvalifiserte tolker tilgjengelige på kort varsel. Barnevernet kan uten bruk av profesjonell tolk risikere å fatte beslutninger på feil grunnlag, og utover at det svekker rettsikkerheten kan det også medføre negative økonomiske konsekvenser.

Oppsummering

Direktoratet støtter forslaget om innføring av et forbud mot bruk av barn som tolk i forvaltningsloven.

Når det gjelder unntaket i bestemmelsens 2. ledd ønsker vi at det også skal inkludere alvorlig psykisk helseskade og at det presiseres at det kun gjelder akutsituasjoner. Når det gjelder unntaket i bestemmelsens 3. ledd ønsker vi en tydeliggjøring av hva som menes med enkle beskjeder og forsvarlighet.

Lovendringen må ikke begrense barns rett til å bli hørt eller uttale seg om egen situasjonen selv om foreldrene hverken forstår eller selv får mulighet til å uttale seg på grunn av begrensede norskerferdigheter.

Med hilsen

Mari Trommald
direktør

Hege Hovland Malterud
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.